

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2008
Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

jádra bez změny odstínu proti povrchu stěpu. Podle profílance okrajů v nalezeném souboru převažují hrnce a hrnky. Vyskytující se výzdoba je vhloubená – jde o typické kombinace pásů tvořených několikanásobnými horizontálními žlábkami a jednoduchých či rovněž několikanásobných vlnic, které jsou v převážné většině případů nakloněné. Výzdoba se vyskytuje na svrchních plecích až k podhrdlí. Vyskytl se i drobný střípek výdutě, zdobený na vnější straně šikmými žebrovanými kolky. Zajímavá je i kamenná industrie nalezená ve druhém z popsaných objektů – plochý pentagonální kus tenké břidlice (3–8 mm silné), který má uprostřed elipsovitého otvoru. Jeho povrch je do hladka ohmataný. Patrně se jedná o hrnčářskou čepel. Dále zde byl nalezen podlouhlý kvádřík (80 × 25 × 15 mm) z ohlazené, velmi jemnozrnné horniny, typu jílovce či břidlice. Jedná se patrně o brousek na udržování ostří čepele menšího nože.

Pavel Stabrava

Literatura

Kouřil, P. 1994: Slované osídlení českého Slezska. Brno–Český Těšín.

Resumé

Opava – Kylešovice (Bez. Opava). „Na stanech“. Jüngere Burgwallzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

OSTRAVA (K. Ú. MORAVSKÁ OSTRAVA, OKR. OSTRAVA)

Puchmajerova ulice, p. č. 3494/2, 3494/1. Středověk–novověk. Město, hřbitov. Záchraný výzkum.

V rámci projektu „Rekonstrukce kanalizace a vodovodu ul. Puchmajerova“ se uskutečnil záchraný archeologický výzkum (NPÚ Ostrava č. akce 18/07) v historickém jádru Moravské Ostravy (květen až září 2007), v blízkosti centrálního Masarykova náměstí. Dnešní Puchmajerova ulice je rovnoběžná s jihozápadní stranou náměstí, s níž ji spojují ulice Zámecká a 28. října (dříve Prostřední). V minulosti se jednalo o jednu z dvojice vidlicovitě se větvičích komunikací, kterou bylo náměstí přístupné od Hrabovské neboli Vítkovské brány. Na severozápadě na ni kolmo navazovala zmiňovaná ul. Zámecká, původně označovaná jako „Zámčisko“, kde ve středověku stával moravskoostravský hrad, doložený v pramenech k roku 1396. Poblíž styku obou ulic, v severozápadním koutu města, byl v r. 1585 zřízen nový hřbitov, jako důsledek morové rány postihnuvší toho roku město v takovém rozsahu, že městské pohřebiště u farního kostela sv. Václava nepostačovalo z kapacitních i hygienických důvodů. V 18. století v těchto místech zřídili kapli sv. Lukáše, která byla zbořena pro zchátralost r. 1894. V této době již hřbitov neexistoval (byl už v 70. letech přenesen na Fifejdy), ještě dříve, v letech 1830–1839, padly hradby i brány a město se začalo prudce rozrůstat. Změnila se i délka dnešní Puchmajerovy ulice, která byla prodloužena v severozápadním směru přes někdejší hřbitov až k náměstí Msgr. Šrámka.

Obr. 93: Ostrava, Puchmajerova ul. Skelet k. 807, porušený inženýrskými sítěmi. Abb. 93: Ostrava, Puchmajerova Str. Der menschliche Skelett 807 von Aushüben der Versorgungsnetzen gestört.

Liniová stavba probíhala středem vozovky v úseku Zámecká-ul. 28. října (sonda S1), a Zámecká-nám. Msgr. Šrámka (sonda S2 a S3). Archeologickou práci značně komplikovala přítomnost stávajících inženýrských sítí (kanalizace, voda, plyn aj.), jimiž byly všechny sondy protkány na různých úrovních. Sonda S1 (19,64 × 2,40 m) odhalila pod současným terénem a novověkými dorovnávkami doklady starší zástavby (části suterénních prostor nebo prostých zděných základů), dokumentující původní průběh uliční čáry před rozšířením ulice do dnešní podoby někdy na počátku 20. století. V místech, kam zástavba nezasáhla, zůstaly zachovány i středověké vrstvy a pozůstatek sídlištního objektu, zahloubeného do podloží. Podle získaného keramického materiálu náleží nejstaršímu vrcholně středověkému sídlištnímu horizontu města (keramika 2. pol. 13. až poč. 14. století).

Sonda S2 (27,00 × 3,00 m) a její prodloužení – sonda S3 (17,20 × 2,40 m) procházely prostorem bývalého hřbitova. Již při dohledu nad odstraňováním povrchového kufru vozovky v prostoru budoucí sondy S2 se bezprostředně pod ním objevovaly pozůstatky lidských skeletů, více či méně narušených, v některých případech šlo o druhotně přemístěné ostatky, jiné zůstaly v anatomické poloze. Hrobové jámy na této úrovni však ne-

byly patrné. Vzhledem k faktu, že zdejší hřbitov fungoval téměř po tři století, nacházely se jednotlivé pohřby v různých úrovních až do hloubky cca 2,00 m. V nižších polohách bylo možno hrobové jámy identifikovat, vyskytly se i obrysy, či přímo malé pozůstatky zetlelých rakví. Vysoké procento hrobů bylo silně narušeno výkopy pro inženýrské sítě ve 20. století i v nedávné minulosti. Na ploše sond 2 a 3 bylo zjištěno a zdokumentováno cca 50 pohřbů a větší množství shluků lidských kostí a lebek. Výsledky antropologického rozboru dosud nejsou známy, již dnes však lze konstatovat, že pohřbení tu byli muži, ženy i děti různého stáří, v jednom případě mohlo jít o novorozeně. Orientace hrobů nebyla jednotná, část pohřbených ležela hlavou k západu, další jedinci byli orientováni hlavou k severu. Dá se předpokládat, že hroby podobně jako na dnešních hřbitovech respektují průběh hřbitovních zdí. Z hrobů i jejich okolí byla vyzdvížena řada předmětů funerální povahy, především kovových. Jde zejména o křížky – krucifixy různých velikostí (od cca 2 cm až po téměř 8 cm), prosté kovové knoflíky, zbytky medailonků s vyobrazením Madony či drobných ozdůbek. Nalezeno bylo i několik malých kruhových nebo oválných sklíček rovněž z medailonků, v jednom případě se mezi skly zachoval barevný tištěný obrázek Panny Marie s dítětem. Pohřbívání nebožtíků s různenci dokládají i početné drobné keramické, skleněné i kostěné korálky.

Hana Francesca Teryngerová

Literatura

Jiřík, K. (ed.) 1993: Dějiny Ostravy. Ostrava.

Resumé

Ostrava (Bez. Ostrava), Puchmajerova Str. Mittelalter-Neuzeit. Stadt, Friedhof. Rettungsgrabung.

PLUMLOV (K. Ú. ŽÁROVICE, OKR. PROSTĚJOV)

"Vinohrádky". Doba hradištní. Sídliště?. Povrchový sběr.

V červnu a červenci 2007 byl povrchovým sběrem získán soubor zlomků keramiky, datovatelných do doby hradištní. Lokalita se nachází 200 m JV od kóty 325 m n. m., na ZM ČR 1 : 10 000, list 24-23-10 je identifikována koordináty, 1. Z 364 : J 28; 2. Z 369 : J 22, 3. Z 356 : J 7, 4. Z 349 : J 15 mm.

Josef Hebr

Resumé

Plumlov (Kataster Žárovice, Bez. Prostějov). Burgwallzeit. Oberflächensammlung.

PODIVÍN (OKR. BŘECLAV)

Ulice Rybáře č. p. 144, p. č. 1228. Středověk-novověk. Kostel, hřbitov. Záchranný výzkum.

V květnu 2007 byla pracovníkům společnosti Archaia Brno, o. p. s., oznámena přítomnost rozhozených lidských kostí a destrukce kamenného zdiva v zemině vytěžené ze základových pasů novostavby rodinného domu v ulici Rybáře v Podivíně (p. č. 1228). Po ohledání situace v terénu bylo zjištěno, že základové pasy jsou již částečně zabetonovány, přesto se zde podařilo dokumentovat důležitou situaci. Zkoumaný prostor se nachází v nadmořské výšce 160 m na jižní straně mostu přes Ladenskou strouhu (dříve Stará Dyje), v historické předměstské osadě Podivína, Rybářích. (lokalizace 48°49'24.759"N, 16°50'49.63"E).

V základovém pasu při severozápadní straně budoucího rodinného domu bylo dokumentováno 1,40 m silné kamenné základové zdivo z litomnívých vápenců, pojených světle béžovou maltou, orientované přibližně ve směru západ-východ, a nerespektující tedy současnou zástavbu (s. j. 900). Vzhledem k přítomnosti vápencových bloků také ve výhozech při severní straně staveniště nemůžeme vyloučit narušení obdobného zdiva i zde. Ve výkopku byly nalezeny roztroušené lidské kosti a středověká i novověká keramika. Další pozorování byla znemožněna již částečným nebo úplným vybetonováním základů. Rozsah zjištění nedovoluje přesnější datování stavby (Holub, Kolařík 2007).

Obr. 94: Podivín. Zkoumaná plocha. Abb. 94: Podivín. Untersuchte Fläche.